

Rapportage inventarisatie van dagvlinders en libellen op het Groene strand te Oostvoorne – 2021.

Mededelingennummer IWG: 2021-03

Auteur: Willem Prins

Rapportage inventarisatie van dagvlinders en libellen op het Groene strand te Oostvoorne – 2021.

Een publicatie van de Insectenwerkgroep van de Natuurvereniging Hollandse Delta, een afdeling van de KNNV.

Mededelingnummer: **2021-03**

Auteur & onderzoeker: Willem Prins

Omslagfoto: Stukje van de duinrel op het Heelblaadjesvlak (Groene Strand) op 18 mei 2021.

Natuurvereniging Hollandse Delta
Een afdeling van de KNNV
Secretariaat:
Peter Vermaas
Schudegge 17
3224 BP Hellevoetsluis
Telefoon: 0181-324058
Email: secretaris@hollandsedelta.knnv.nl

Inleiding:

Gebied;

Voormalige strandhaak aan zee in de monding van de Brielse Maas. Tot afsluiting van de zee d.m.v. de Brielse gatdam, een kleine 60 jr terug, was het een getijdengebied. Het gebied grenst nu aan het Oostvoornse meer. Meestal kunnen in de herfst, winter en voorjaar delen van het terrein plasdras worden. Er is een kleine gradiënt in het terrein, van lage duintjes tot een duinrel.

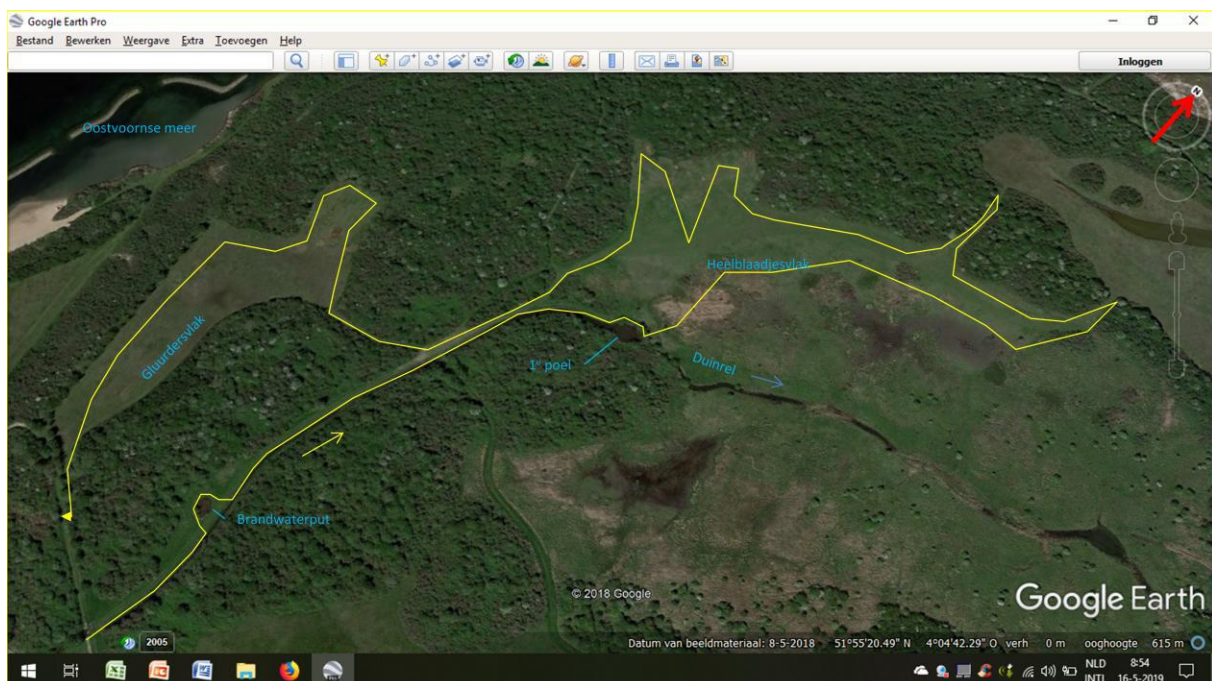
Afgelopen winter is er door beheermaatregelen e.e.a. in het terrein veranderd. De duinrel en poelen zijn geschoond, er is een aanzienlijk groter oppervlakte gemaaid en rasters zijn verdwenen.

Her en der was ook flink gesnoeid en geroid. In het voorjaar leek het karakter veel opener dan voorheen. Ook waren deze veranderingen, mede door een lange periode van droogte dit voorjaar, langer zichtbaar.

Gekozen looproute;

Omdat grote delen van het 'Heelblaadjesvlak', dichtgroeien met een combinatie van riet en andere hoog opgaande planten, is gekozen voor een min of meer vaste route zoals hieronder te zien is. Reden is dat er weinig vlinders en libellen in dat, met riet begroeide, gebied vliegen of aanwezig zijn, bovendien slecht begaanbaar, mede door de vele dauwbraam en dichte vegetatie.

De laatste jaren, en ook dit jaar, staan de rel en poelen, door lange droge perioden in voorjaar en zomer, al snel droog. Dit laatste verklaart mogelijk ook de zeer geringe aantallen en diversiteit aan libellen.

Beeld: Looproute in deze afbeelding in 't geel.

Algemeen;

Het weer viel dit voorjaar in negatieve zin op, n.l.; de gehele maand april, op een paar schaarse momenten na, was te koud, te nat en te ruig (veel wind en uit het Noorden).

In april derhalve helemaal geen moment kunnen plannen om het veld in te gaan onder verantwoorde telomstandigheden. Tot 13 mei waren gunstige momenten nog zeer schaars en de temperatuur bleef te laag. Lekker "telweer" viel vervolgens of in het weekend of op 'n feestdag,

dagen waarop we het terrein, volgens afspraak, niet in mogen, of op een dag die niet in de planning paste. Pas op 18 mei kwam e.e.a. gunstig uit en kon de eerste ronde gemaakt worden. Over het algemeen is de invloed van de zee (2 km) en het aangrenzende Oostvoornse meer bij wind uit het westen en noorden altijd goed merkbaar op het microklimaat.

Uit een paar aanwijzingen bleek dat er minder illegale betreding van het afgesloten gebied kan worden vastgesteld, de preventieve maatregelen die vorig jaar zijn genomen blijken effect te hebben. De drukte in de opengestelde delen van het Groene strand is onverminderd groot, door de Coronabeperkingen vindt men in natuurgebieden zo ongeveer de enige uitlaatklep tot recreëren.

Bijzonderheden tijdens de bezoeken:

1^e bezoek = dinsdag 18 mei 2021;

Het terrein was in het najaar van 2020 gemaaid en nu was ook alles keurig afgevoerd. Alleen achterin het Heelblaadjesvlak was niet gemaaid en stond vooral (oud) duinriet tot meer dan manshoog, dit is geen interessant terrein is voor dagvlinders, omdat bloeiende planten nagenoeg ontbreken. De duinrel en poelen stonden goed op niveau en in de brandput was, voor ca 50%, riet geschoond. Maar verder overheerst vooral riet en andere hoog opgaande waterplanten, hierdoor is inventarisatie van libellen zeer beperkt tot onmogelijk. Net als voorgaande jaren worden derhalve hoofdzakelijk passanten onder de libellen geteld. Ook het nabije brakke Oostvoornse meer is geen goede bron voor libellenleven.

Voor mij herkenbare bloeiers die in vrij grote getale hun bloemen in het veld toonden waren; *Boterbloem, madelief, akkerhoornbloem, ooievaarsbek, rolklaver, voederwikke, koolzaad (?)*. Kortom, nog niet veel soorten die nectar produceren en voor vlinders interessant zijn als voedselbron.

Door de straffe westelijke bries waren vlinders vrijwel uitsluitend in de luwte van de struiken en bomen te vinden, daar is het terrein iets hoger en staan ook de meeste bloeiende planten.

Foto: Bloeiende akkerhoornbloem in doorgang van het Heelblaadjesvlak naar de Lagune.

Opvallend en ook verwarrend was de aanwezigheid van een dagactieve nachtvlindersoort, de *bruine daguil* – *euclidia glyphica*, een soort die makkelijk verstoord wordt en daardoor steeds je aandacht trekt. Hiervan was het totale aantal hoger dan alle dagvlinders bij elkaar opgeteld.

2^e bezoek = zaterdag 3 juli 2021;

Door meteorologische en persoonlijke omstandigheden heb ik het 2^e bezoek niet eerder kunnen uitvoeren. Deze dag startte met zon en aangename temperatuur, halverwege verdween de zon, maar de temperatuur en zwakke wind bleven stabiel. Ideaal vlinderweer.

De resultaten van dit bezoek vielen echter zwaar tegen, mogelijk oorzaak ligt bij het langdurende koude voorjaar. Hierdoor is de zgn “vlinderluwe periode” ook 2 tot 3 weken verschoven en dit jaar rond deze tijd geëindigd. De plantengroei en bloei is fenomenaal, mede door ruim voldoende neerslag in de afgelopen weken en niet alleen veel bloeiers maar ook hoog opgaand.

De voor mij herkenbare bloeiende planten zijn o.a.;

Meerdere soorten klavers (veruit de meest aanwezige nectarplant), braam, jacobs kruiskruid, slangenkruid, zeker 3 distelsoorten, hertshooi, toortsen, muurpeper, stijve ogentroost, duizendguldenkruid, ooievaars- en reigersbekjes, duizendblad en diverse soorten kleine geel bloeiende composieten w.o. havikskruid.

Ook nu heb ik me aan de looproute gehouden omdat vooral riet en duinriet geen interessante vlinderplekken zijn en het doorkruisen ervan zeer afmattend is.

Op het gluurdersvlak staan veel exemplaren van de *moeraswespenorchis* – *epipactis palustris* en goed verspreid over het hele vlak.

Vooraf op vlaktes met korte vegetatie neemt de konijnenstand toe, te zien aan de vele keutels en graafsporen. Op de kale zandplekjes zijn harkwespen actief en zeer opvallend door hun harde zoemgeluid. In het hele terrein zijn erg veel hommels actief en de *stenhommel* is goed vertegenwoordigd. Wilde bijen zijn ook gezien maar in geringe aantallen.

Het water van de duinrel, brandput en 1^e vijver zijn niet of nauwelijks te zien door begroeiing met lisdodde en andere soorten waterplanten. Hierdoor is het tellen van libellen vrijwel beperkt tot de echte libellen, die in het terrein rondzwerven. Opvallend was het relatief groot aantal grote *keizerlibellen*, die zich voornamelijk op het Heelblaadjesvlak en aan de kant van de duinrel ophielden.

3^e bezoek = woensdag 21 juli 2021;

Tussen het 2^e en 3^e bezoek is een normale hoeveelheid regen gevallen, waarbij we een bewolkte periode hebben gehad, gevolgd door fraai zomerweer met veel zon. Nu bleek ook dat het vorige bezoek aan 't einde van de vlinderluwe periode lag, want het aanbod van dagvlinders was nu wel naar verwachting. Wel waren sommige “witjes” en blauwtjes nog ondervertegenwoordigd en ontbrak de 2^e generatie van het *hooibeestje* en *bontzandoogje* nog.

Het wateroppervlak van brandput, duinrel en 1^e poel waren niet zichtbaar door de *lisdodde*.

Voor warnemingen van libellen dus afhankelijk van jagende soorten boven de begroeiing.

Uitbundige bloei van diverse planten zorgde ook voor een rijk aanbod van hommels en in mindere mate ook wilde bijen.

Bloeiende planten, voor zover ik ze herkende, waren o.a.;

Klavers (erg veel), jacobs kruiskruid, koninginnenkruid, braam, veel soorten kleine gele composieten, duizendblad, wilde peen, slangenkruid, brunel, wederik, kaasjeskruid, duizendguldenkruid en

toortsen. Specifiek op het Gluurdersvlak grote hoeveelheden van de *grote kattenstaart*, waar met name hordes *citroenvlinders* op foerageerden, maar ook één *koninginnenpage*. Op een zanderig plekje van dit Gluurdersvlak bloeide ook het *rood guichelheil*. Wat opviel was dat er relatief weinig *reigers-* en *ooievaarsbekjes* te zien waren (bruin blauwtje).

4e bezoek = donderdag 12 augustus 2021;

Wat een warme zomerdag had moeten worden, viel een beetje tegen. Door veel hoge sluierbewolking en een matige ZW-wind was het een redelijke vlinderdag. Tussen de vorige datum en nu is het koel zomerweer geweest zonder uitschieters. Wel de nodige plensbuien gehad, waardoor de vegetatie niets te kort kwam. In vergelijking met de vorige seizoenen, staat het groen beter in blad en hoger en bloemrijker dan de 3 jaar hiervoor. Net als de vorige teldag leverde ook deze dag relatief veel dagvlinders op. Ook hommels en bijen werden veel gezien.

Voor vlinders interessante nectarplanten in bloei waren o.a.;

Jakobs kruiskruid – centaurie – watermunt – kattenstaart – koninginnenkruid – zeepkruid – blauwe knoop – knikkende distel – kruidstiel – braam – klavers – heelblaadje en veel gele composieten.

Andere veel bloeiende planten waren o.a.;

Heemst – wilde peen – pastinaak – toortsen – teunisbloem – zuring – rood guichelheil – slangenkruid en 2 soorten *ogentroost*.

Opvallend dat er geen zoogdieren werden waargenomen, of werden door de hoge vegetatie aan onze waarneming onttrokken.

Ten Noorden van de waterput, op de voormalige groenstortplaats, waar de vegetatie kort was of ontbrak werden veel *blauwvleugelsprinkhanen- oedipoda caerulea* gezien. Elders veel andere soorten sprinkhanen gezien en opvallend was dat er nog maar weinige volwassenen waren, ook bij de eerstgenoemde soort.

5^e bezoek = maandag 6 september 2021;

Een schitterende dag om dagvlinders te inventariseren, vrij zonnige met een prima temperatuur en geen wind. Het eerste dat opviel was dat men in de week ervoor gemaaid had en het hooi nog niet had verzameld en afgevoerd. Dit gold voor de strook langs de Duinrell en het Heelblaadjesvlak. Het leek op 'mozaïek-maaierwerk', want er bleken 3 stroken/plekken niet gemaaid en verder stroken rond solitaire boomgroepjes en langs de struiken en bomen langs de Noordrand (veel windbeschutting). Zie ook de foto hieronder.

Ook het grootste deel van het geaccidenteerd vlak met gemetselde waterput was $\frac{3}{4}$ niet gemaaid. Door dit maaierwerk ontbraken vrijwel alle vlinders op het gemaaide terrein en waren nu terug te vinden in de niet gemaaide stroken. Hier waren ook alle bijen en hommels massaal aanwezig. Dit bewijst dat deze vorm van maaieren een grote impact heeft op overleving van soorten in dit terrein. De duinrel, brandwaterput en 1^e vijver (in de duinrel) waren nu totaal dicht gegroeid met riet en biezen. Het wateroppervlak niet bereikbaar en niet zichtbaar (libellen).

Bloeiende planten met nectar voor dagvlinders waren;

Koninginnenkruid, bezemkruiskruid, jacobskruiskruid, heelblaadje, klavers, restanten kattenstaart en vooral erg veel *watermunt*. *Wilde peen* als waardplant voor de *koninginnenpage* was ruimschoots aanwezig en in bloei.

De doorgangen naar de Lagunevlakte en het hele Gluurdersvlak waren niet gemaaid.

Op elke kale en zanderige plek vlogen blauwvleugelsprinkhaantjes op. Voor de tijd van het jaar waren best nog veel dagvlinders aanwezig, maar het aantal libellen viel weer tegen.

Foto: Heelblaadjesvlak na maaibeurt, 6 september 2021.

Afsluitend;

Dit seizoen leverde een redelijk goed aantal dagvlinders op, terwijl het geen echt goed vlinderjaar was.

Het systeem van maaien dit jaar liet zien dat het insectenbestand daar veel voordeel aan heeft.

De lage waterstanden en dichtgroei van duinrel en poelen, door droge periodes, helpen niet om een goede libellenbestand in stand te houden. De aanwezigheid van libellen valt hier derhalve erg tegen.

Vlinders, bijen en hommels zijn vooral te vinden in delen met lage vegetatie, daar groeien ook veel nectarbloemen.

Het Gluurdersvlak, waar opschot van *kruipwilg* en *berk* domineren, heeft een lagere vlinderdiversiteit.

Dank aan het Zuid Hollands Landschap, die me in de gelegenheid stelde dit mooie gebied te mogen inventariseren.

Auteur; Willem Prins = lid van de insectenwerkgroep van de Natuurvereniging Hollandse Delta.

Bijlagen.

Bijlagen = Tabellen met verzamelde gegevens.

Bijlage 1

Overzicht dagvlinders:

Groene strand 2021 - Dagvlinders						
Vlindernamen		Data				
NL	Lat.	18-mei-21	3-jul-21	21-jul-21	12-aug-21	6-sep-21
Atalanta	<i>Vanessa atalanta</i>	1	1		14	10
Bontzandoogje	<i>Pararge aegeria</i>	1			2	
Bruin blauwtje *	<i>Aricia agestis</i>			2	4	5
Bruin zandoogje	<i>Maniola jurtina</i>		3	157	65	14
Citroenvlinder	<i>Gonepteryx rhamni</i>	25		22	82	3
Dagpauwoog	<i>Aglais io</i>	1		2	5	
Distelvlinder	<i>Vanessa cardui</i>	1				
Gehakelde aurelia	<i>Polygonia c-album</i>					1
Groot dikkopje	<i>Ochlodes sylvanus</i>		2			
Groot koolwitje	<i>Pieris brassicae</i>			2		
Hooibeestje	<i>Coenonympha pamphilus</i>		11		6	18
Icarusblauwtje	<i>Polyommatus icarus</i>	2		31	21	4
Klein geaderd witje	<i>Pieris napi</i>	4		2	2	5
Klein koolwitje	<i>Pieris rapae</i>	3	2	8	6	8
Kleine vuurvlinder	<i>Lycaena phlaeas</i>	3		6	1	3
Koevinkje	<i>Aphantopus hyperantus</i>			4	1	
Koninginnenpage	<i>Papilio machaon</i>			1		
Oranjetipje	<i>Anthocharis cardamines</i>	6				
Oranje zandoogje*	<i>Pyronia tithonus</i>			6	20	4
Zwartsprietdikkopje	<i>Thymelicus lineola</i>			15	2	
Totalen p/datum		47	19	258	231	75

(20 soorten)

* rode lijst soort : kwalificatie = gevoelig.

Bijlage 2

Overzicht libellen:

Groene strand 2021 - Libellen						
Libellennamen		Data				
NL	Lat.	18-mei-21	3-jul-21	21-jul-21	12-aug-21	6-sep-21
Azuurwaterjuffer	<i>Coenagrion puella</i>		6			
Blauwe glazenmaker	<i>Aeshna cyanea</i>				1	
Bloedrode heidelibel	<i>Sympetrum sanguineum</i>				1	6
Gewone oeverlibel	<i>Orthetrum cancellatum</i>		2			
Grote keizerlibel	<i>Anax imperator</i>		7	3		
Lantaarntje	<i>Ischnura elegans</i>	1				
Paardenbijter	<i>Aeshna mixta</i>				2	3
Totalen p/datum		1	15	3	4	9

(7 soorten)

Andere flora en fauna:

Groene strand 2021 - andere waarnemingen						
NL	Lat.	18-mei-21	3-jul-21	21-jul-21	12-aug-21	6-sep-21
Haas	<i>Lepus europaeus</i>	2	1	1		1
Ree	<i>Capreolus capreolus</i>	1	1	4		1
Bruine daguil	<i>Euclidia glyphica</i>	64				
Spotvogel	<i>Hippolais icterine</i>	2	1			
Nachtegaal	<i>Lucinia megarhynchos</i>	4				
Goudvink	<i>Pyrrhulla pyrrhulla</i>				2 (juv.)	
Harkwesp	<i>Bembix rostrata</i>		6			
Gamma uil	<i>Autographa gamma</i>		17	4	7	6
Sint-Jacobsvlinder	<i>Tyria jacobaeae</i>		3	veel rupsen		
Blauwvleugel sprinkhaan	<i>Oedipoda caerulea</i>				24	30

Bijlage 3

Omstandigheden inventarisaties:

Groene strand 2021 - Omstandigheden					
<i>Data</i>	<i>Tijden</i>	<i>Wind</i>	<i>Temp.</i>	<i>Bewolk.</i>	<i>Deelnemer</i>
18-mei-21	13:10	W-4	13	1/8	Willem Prins
	15:05	W-4	16	0/8	
3-jul-21	12:45	O-3	23	1/8	Willem Prins
	14:40	O-2	22	7/8	
21-jul-21	11:40	NW-1	23	0/8	Willem Prins
	13:50	NW-1	24	0/8	
12-aug-21	13:00	ZW-3	21	3/8	Willem Prins
	15:35	ZW-2	21	7/8	
6-sep-21	13:10	geen	24	1/8	Willem Prins
	15:20	geen	23	6/8	

